

Облікова політика комунальних підприємств: правила складання та затвердження

Обов'язковим елементом фінансового обліку комунальних підприємств (далі – КП) є облікова політика.

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Значення вживання цього терміну встановлено у ст. 1 Закону України «[Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні](#)» від 16 липня 1999 року № 996-XIV (далі - Закон № 996) та п. 3 розд. I [Національного положення \(стандарту\) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»](#), затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 (далі - НП(С)БО 1).

Слід зазначити, що питання визначення облікової політики регулюють такі основні нормативно-правові акти:

- Закон № 996;
- НП(С)БО 1;
- [Національне положення \(стандарт\) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах"](#), затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 № 137 (далі - НП(С)БО 6);
- [Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності](#), затверджене наказом Міністерства фінансів України від 19.12.2006 № 1213 (далі – Положення № 1213);
- [Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635](#) (далі - Методичні рекомендації № 635).

Відповідно до ч. 5 ст. 8 Закону № 996 кожне конкретне КП визначає самостійно за погодженням з власником або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства. Адже підприємство самостійно обирає варіанти облікової політики із

запропонованих НП(С)БО¹. При цьому має бути врахована специфіка здійснення своєї господарської діяльності — організаційно-правова форма, галузеві особливості, обсяги виробництва тощо.

Розроблену підприємством облікову політику (обрані принципи, методи і процедури) узаконюють відповідним організаційно-розпорядчим документом. Зазвичай — це наказ (розпорядження) керівника підприємства.

Насамперед в обліковій політиці необхідно вказати, які стандарти застосовуються - НП(С)БО чи міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ). Оскільки КП не відносяться до підприємств, які зобов'язані відповідно до ст. 12¹ Закону № 996 застосовувати МСФЗ, то має бути вказано, що підприємство веде бухгалтерський облік і складає фінансову звітність згідно з нормами НП(С)БО.

Орієнтовний перелік складових облікової політики наведено у пункті 2.1 Методичних рекомендацій № 635. Відповідно, у обліковій політиці має бути визначено:

- ✓ методи оцінки вибуття запасів;
- ✓ періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів;
- ✓ порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат;
- ✓ методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також довгострокових біологічних активів та інвестиційної нерухомості, у разі якщо вони обліковуються за первісною вартістю;
- ✓ вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;
- ✓ підходи до переоцінки необоротних активів;
- ✓ застосування класів 8 та 9 Плану рахунків підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку;
- ✓ метод обчислення резерву сумнівних боргів (у разі потреби - спосіб визначення коефіцієнта сумнівності);
- ✓ перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів;
- ✓ порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку;
- ✓ порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг;
- ✓ сегменти діяльності, пріоритетний вид сегмента, засади ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках;
- ✓ перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу;
- ✓ перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг);
- ✓ порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом;

¹ НП(С)БО – тут і далі Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку, що вживається у значенні Закону № 996

- ✓ базу розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу;
- ✓ кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, події та статті фінансової звітності;
- ✓ періодичність відображення відстрочених податкових активів і відстрочених податкових зобов'язань;
- ✓ критерії розмежування об'єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості;
- ✓ підходи до класифікації пов'язаних сторін;
- ✓ дату первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу;
- ✓ періодичність та об'єкти проведення інвентаризації;
- ✓ визначення одиниці аналітичного обліку запасів;
- ✓ підходи до віднесення витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта основних засобів, до первісної вартості або витрат звітного періоду.

А от що має визначатися по кожній вищезазначеній складовій облікової політики, детально викладено у п. 2.2 — 2.30 розд. II Методрекомендацій № 635.

При цьому, не всі вищеназвані складові облікової політики мають бути визначені конкретним КП. Правила мають бути встановлені лише на ті об'єкти обліку, які відповідають господарським операціям підприємства.

Важливо! У наказі про облікову політику визначають лише ті методи та принципи обліку і оцінки, якими буде керуватися КП задля ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, та які передбачають декілька варіантів на вибір підприємства або щодо яких є невизначеність.

В наказі про облікову політику **не дублюють** вимоги та норми, для яких в НП(С)БО не передбачено вибір з декількох варіантів. Такі норми діють за замовчуванням як такі, що підлягають безумовному виконанню.

Не наводять в наказі про облікову політику положення, які суперечать НП(С)БО.

Далі розглянемо елементи облікової політики, які властиві всім КП - запаси, основні засоби, доходи, витрати, дебіторська заборгованість тощо.

Елементи облікової політики, на які важливо звернути увагу бухгалтеру КП на етапі формування облікової політики, узагальнено у таблицях 1 - 5.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси визначені [НП\(С\)БО 9 «Запаси»](#), затверджене наказом Мінфіну від 20.10.99 N 246 (далі – НП(С)БО 9). У таблиці 1 узагальнено елементи облікової політики щодо **запасів**, які слід визначити у обліковій політиці підприємства.

Таблиця 1

Положення про **запаси**, які слід навести у наказі про облікову політику КП після

вибору варіантів, визначених у відповідних НП(С)БО

№ з/п	Елемент облікової політики	Варіанти за НП(С)БО	Підстави
1	Визначення одиниці аналітичного обліку запасів	Одиницею бухгалтерського обліку запасів є: • найменування; • однорідна група (вид)	п. 7 НП(С)БО 9
2	Порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат	Методи обліку транспортно-заготівельних витрат: • включати безпосередньо до первісної вартості придбаних запасів (спосіб прямого обліку); • обліковувати на окремому субрахунку зі списанням при вибутті запасів із застосуванням середнього відсотка	п. 9 НП(С)БО 9
3	Визначення методу оцінки вибуття запасів	Методи оцінки вибуття запасів: • ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; • середньозваженої собівартості; • собівартості перших за часом надходжень запасів (ФІФО); • нормативних витрат; • ціни продажу	п. 16 НП(С)БО 9
4	Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	Варіанти визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів: • за звітний місяць; • на дату операції	п. 18 - 19 НП(С)БО 9

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи визначені [НП\(С\)БО 7 «Основні засоби»](#), затвердженим наказом Міністерства фінансів від 27.04.2000 № 92 (далі – НП(С)БО 7). Елементи облікової політики щодо **основних засобів та інших необоротних матеріальних активів**, які слід визначити у обліковій політиці підприємства, узагальнено таблиці 2.

Таблиця 2

Положення про **основні засоби**, які слід навести у наказі про облікову політику КП після вибору варіантів, визначених у відповідних НП(С)БО

№ з/п	Елемент облікової політики	Варіанти за НП(С)БО	Підстави
1	Методи амортизації основних засобів (далі – ОЗ)	Амортизація ОЗ може нараховуватися із застосуванням таких методів: • прямолінійного; • зменшення залишкової вартості; • прискореного зменшення залишкової вартості; • кумулятивного; • виробничого	п. 26 НП(С)БО 7
Відповідно до п. 28 НП(С)БО 7 підприємство самостійно обирає метод амортизації ОЗ із урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання. Якщо умови отримання майбутніх економічних вигод від використання ОЗ виявити неможливо, застосовують <i>прямолінійний метод нарахування амортизації</i>. При цьому метод амортизації об'єкта ОЗ може бути переглянутим у разі зміни очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання. Важливо! Підприємства нараховують амортизацію щомісячно Відповідно до п. 23 НП(С)БО 7 нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється підприємством (у розпорядчому акті) при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації			
2	Методи амортизації інших необоротних матеріальних активів (далі - НМА)	Амортизацію інших необоротних матеріальних активів нараховують за прямолінійним або виробничим методом. Амортизацію МНМА і бібліотечних фондів нараховують за методом «50 % x 50 %» або «100 %»	п. 26 НП(С)БО 7
Зауважимо, що так звані методи амортизації «50 % x 50 %» або «100 %» застосовуються лише щодо МНМА, які підприємства обліковують на субрахунку 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи» і бібліотечних фондів, облік яких ведеться на субрахунку 111 «Бібліотечні фонди» Плану рахунків², поряд із прямолінійним та виробничим методами амортизації. За всіма іншими об'єктами, що входять до складу класифікаційної групи основних засобів «Інші необоротні матеріальні активи»,			

² План рахунків – тут і далі План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів від 30.11.99 № 291

№ з/п	Елемент облікової політики	Варіанти за НП(С)БО	Підстави
амортизація нараховується з використанням виключно прямолінійного і виробничого методів. При цьому, згідно з п. 28 НП(С)БО 7 метод амортизації КП обирає самостійно (з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання) і переглядає в разі зміни очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання у кінці року			
4	Вартісна межа для віднесення необоротних активів до малоцінних необоротних активів (далі - МНМА)	Підприємства можуть установлювати вартісні ознаки предметів, що входять до складу МНМА, оскільки стандартом вони не регламентовані	п.п. 5.2 НП(С)БО 7
У податковому обліку вартісний критерій для розмежування основних засобів і МНМА становить 20 000 грн (пп. 14.1.138 Податкового кодексу України (далі - ПКУ). Важливо! Вартісний критерій установлюють виключно для МНМА, тобто для об'єктів, що обліковуються субрахунку 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи» Плану рахунків. Його не використовують щодо бібліотечних фондів, тимчасових нетитульних споруд, інвентарної тари, предметів прокату тощо. У п. 2.6 Методрекомендацій № 635 і листі від 14.05.2012 р. № 31-08410-07-25/12004 Мінфін вказав на те, що зміна вартісного критерію для МНМА вважається зміною облікової оцінки, а не облікової політики. У зв'язку із зміною вартісних ознак зміни в бухгалтерському обліку щодо ОЗ, зарахованих на баланс в попередніх періодах, не здійснюють.			
4	Строк корисного використання ОЗ	Підприємство встановлює самостійно (у розпорядчому акті) при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс). Типові строки корисного використання основних засобів у НП(С)БО 7 не визначені	п. 23 НП(С)БО 7
5	Підходи до переоцінки необоротних активів	Підприємство проводить переоцінку за самостійним рішенням	п. 16 НП(С)БО 7

№ з/п	Елемент облікової політики	Варіанти за НП(С)БО	Підстави
Проводити чи не проводити переоцінку — підприємство вирішує самостійно. Нагадаємо, що відповідно до ст. 7 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. № 2658-III переоцінка ОЗ є одним з випадків обов'язкового проведення експертної оцінки. Підприємство може переоцінювати об'єкт ОЗ, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта ОЗ на ту ж дату переоцінюють усі об'єкти групи, до якої належить цей об'єкт. Зверніть увагу: не підлягають переоцінці МНМА та бібліотечні фонди, якщо амортизація їх вартості здійснюється із застосуванням методів, установлених у другому реченні п. 27 НП(С)БО 7 («50 % x 50 %» або «100 %»). В подальшому об'єкти, які були переоцінені, переоцінюються з такою регулярністю, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості.			
6	Визначення ліквідаційної вартості активів	Не є обов'язковим елементом облікової політики	Методичні рекомендації № 635, НП(С)БО 7
Водночас, для об'єктів ОЗ із нульовою залишковою вартістю, які продовжують використовуватися, п. 17 НП(С)БО 7 зобов'язує визначати ліквідаційну вартість. Тож підприємству доцільно передбачити в розпорядчому документі порядок встановлення ліквідаційної вартості активів (періоди, розмір, тощо)			

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про витрати визначені [НП\(С\)БО 16 «Витрати»](#), затвердженим наказом Мінфіну від 31.12.99 N 318 (далі – НП(С)БО 16). У таблиці 3 узагальнено елементи облікової політики щодо витрат, які слід визначити у обліковій політиці підприємства.

Таблиця 3

Положення про **витрати**, які слід навести у наказі про облікову політику КП після вибору варіантів, визначених у відповідних НП(С)БО

№ з/п	Елемент облікової політики	Варіанти за НП(С)БО	Підстави
-------	----------------------------	---------------------	----------

1	Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу	Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат стандартом не регламентовано . Загальновиробничі витрати розподіляють з використанням бази розподілу, якою можуть бути: • години праці; • заробітна плата; • обсяг діяльності (наданих послуг); • прямі витрати тощо. З урахуванням своєї діяльності підприємство самостійно визначає для себе базу розподілу	п. 16 НП(С)БО 16
Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням обраної бази розподілу, виходячи з фактичної потужності звітного періоду. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням тієї ж бази розподілу, але при нормальній потужності. При цьому загальна сума розподілених і нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину. Приклад такого розподілу наведено в додатку 1 до НП(С)БО 16			
2	Перелік і склад статей калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	Стандартом не регламентовані, підприємство визначає самостійно перелік і склад статей калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	п. 11 НП(С)БО 16
Відповідно до п. 11 НП(С)БО 16 до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються: ✓ прямі матеріальні витрати; ✓ прямі витрати на оплату праці; ✓ інші прямі витрати; ✓ змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати			

Важливо наголосити, що у НП(С)БО 16 наведено тільки загальні принципи формування собівартості, а специфіку калькулювання містять галузеві методичні рекомендації.

Більш детально про калькулювання собівартості продукції та складові виробничої собівартості можна ознайомитися у статті «[Собівартість продукції: головне](#)»

[в калькулюванні».](#)

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про доходи визначені [НП\(С\)БО 15 «Доходи»](#), затвердженим наказом Мінфіну від 31.12.99 N 318 (далі – НП(С)БО 15). У таблиці 4 узагальнено елементи облікової політики щодо доходів, які слід визначити у обліковій політиці підприємства.

Таблиця 4

Положення про **доходи**, які слід навести у наказі про облікову політику КП після вибору варіантів, визначених у відповідних НП(С)БО

№ з/п	Елемент облікової політики	Варіанти за НП(С)БО	Підстави
1	Порядок оцінки ступеня завершеності операцій з виконання робіт (надання послуг)	Оцінка ступеня завершеності операції з надання послуг проводиться: • вивченням виконаної роботи; • визначенням питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані; • визначенням питомої ваги витрат, яких зазнає підприємство у зв'язку із наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат. Сума витрат, здійснених на певну дату, включає тільки ті витрати, які відображають обсяг наданих послуг на цю саму дату	п. 11 НП(С)БО 15

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість визначені [10 "Дебіторська заборгованість"](#), затвердженим наказом Мінфіну від 31.12.99 N 318 (далі – НП(С)БО 10) та про створення забезпечень визначені НП(С)БО 11 "Зобов'язання", затвердженим наказом Мінфіну від 31.01.2000 N 20 (далі – НП(С)БО 11) та [НП\(С\)БО 26 «Виплати працівникам»](#), затвердженим наказом Мінфіну від 28.10.2003 N 601, (далі - НП(С)БО 26). У таблиці 5 узагальнено елементи облікової політики, які слід визначити у розпорядчому документі підприємства.

Таблиця 5

Інші положення, які слід навести у наказі про облікову політику КП після вибору варіантів, визначених у відповідних НП(С)БО

№ з/п	Елемент облікової політики	Варіанти за НП(С)БО	Підстави
Дебіторська заборгованість			
1	Метод обчислення резерву сумнівних боргів	Величину резерву сумнівних боргів визначають за допомогою одного з методів: 1) застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості (прямий метод); 2) застосування коефіцієнта сумнівності (розрахунковий метод). При виборі другого методу коефіцієнт сумнівності може розраховуватися шляхом: • визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході; • класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення; • визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості в сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 — 5 років	п. 8 НП(С)БО 10
2	Перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів	Забезпечення створюють для відшкодування наступних (майбутніх) операційних витрат на: • оплату відпусток працівникам підприємства; • виконання гарантійних зобов'язань; • реструктуризацію, виконання зобов'язань у разі припинення діяльності; • виконання зобов'язань за обтяжливими контрактами; • передбачену законодавством рекультивацію (відновлення) порушених земель тощо	п. 12 НП(С)БО 11
Важливо! На необхідність створювати забезпечення на оплату відпусток працівникам підприємства вказують норми п. 7 НП(С)БО 26 і лист Мініну від 09.06.2006 р. № 31-34000-20-25/12321. Щодо інших забезпечень комунальному підприємству слід прийняти рішення, які з них створювати, і зазначити, як визначатиметься їх величина. Заборонено створювати забезпечення для покриття майбутніх збитків від діяльності комунального підприємства (п. 14 НП(С)БО 11)			

№ з/п	Елемент облікової політики	Варіанти за НП(С)БО	Підстави
Виплати з прибутку			
3	Порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку	Підприємство має визначити порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку (у тому числі визначають їх вичерпний склад)	п. 2.12 Методреко mendaцій № 635
КП ведуть облік розподілу прибутку (доходу) відповідно до фінансового плану . Розподіл коштів відображають у порядку, визначеному у розд. IV Положення № 1213. Усі інші виплати працівникам, які не визначені установчими і розпорядчими документами підприємства як такі, що виплачуються за рахунок прибутку, обліковують відповідно до НП(С)БО 26 та включають до складу витрат підприємства			

В обліковій політиці для розкриття облікових рішень КП використовують і низку **кількісних критеріїв суттєвості**. Необхідність їх відображення зумовлена можливостями, що їх надають стандарти бухгалтерського обліку.

Наприклад, п. 16 НП(С)БО 7 надає підприємству право переоцінювати об'єкти основних засобів, якщо їхня залишкова вартість істотно відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. Утім, НП(С)БО 7 не визначає власне критерію суттєвості такого відхилення, тому в наказі про облікову політику доцільно зазначити не лише рішення щодо застосування переоцінок, а й кількісні критерії для такого застосування.

Підсумовуючи слід зазначити, що процес підготовки КП наказу про облікову політику передбачає низку підготовчих заходів, зокрема:

- опрацювання НП(С)БО та наказів Мінфіну, які затверджують методичні рекомендації до них;
- визначення об'єктів бухгалтерського обліку КП для обліку яких НП(С)БОДС передбачають різні методи оцінки, нарахування амортизації тощо;
- вивчення галузевих наказів щодо специфіки калькулювання собівартості послуг та визначення калькуляційної одиниці;
- здійснення вибору методів та принципи обліку і оцінки, якими буде керуватися КП для ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, та фіксування їх у проєкті наказу про облікову політику.

Використані нормативно-правові акти та роз'яснення:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>;
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>;
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 № 137. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text>;
- Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 19.12.2006 № 1213. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-06#Text>;
- Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>;
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси", затверджене наказом Міністерства фінансів України від N 246 від 20.10.99. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>;
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>;
- Податковий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>;
- План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>;
- Лист Міністерства фінансів України від 14.05.2012 р. № 31-08410-07-25/12004. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1200201-12#Text>;
- Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. № 2658-III. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>;
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 N 318. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>;
- Собівартість продукції: головне в калькулюванні. Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/bz013276?ed=2021_09_28;

- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 N 290. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>;
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 N 237. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>;
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 N 601. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>.

© Це роз'яснення стало можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи Уряду Сполучених Штатів.